

ÜNİTE 2

İletişim ve Toplumsal/ Kültürel Sistemler

Amaçlar

Bu üniteyi çalıştıktan sonra,

- toplumsal/kültürel sistemlerle iletişim arasındaki karşılıklı ilişkileri tartışabilecek,
- toplumun/kültürün, bireylerin iletişimleri üzerindeki belirleyici rolünü açıklayabilecek,
- iletişimin değişik işlevlerini bilecek,
- bireyselden hareketle toplumsal iletişimin nasıl gerçekleştiğini görecek,
- iletişim ile güç arasındaki ilişkileri kavrayacaksınız.

İçindekiler

- İletişim ve Toplumsal / Kültürel Sistem Arasındaki Karşılıklı İlişkiler
- İletişimin İşlevleri
- Kişiler Arası İletişimden Toplumsal İletişime
- İletişim ve Güç Arasındaki İlişkiler
- Özet
- Değerlendirme Soruları
- Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar

Öneriler

- İletişim olmasaydı, toplum yaşamı örgütlenebilir miydi? Böyle bir toplumu tasarlamaya çalışınız.
- İletişimin hangi gereksinimleriniz için kaçınılmaz, hangileri için "olmasa da olur" olduğu konusunda düşününüz.
- Herkesle aynı biçimde iletişim kurabilir miyiz; neden? Açıklamaya çalışınız.

1. İLETİŞİM VE TOPLUMSAL/KÜLTÜREL SİSTEM ARASINDAKİ KARŞILIKLI İLİŞKİLER

Kültür, insanoğlunun doğal ve toplumsal çevresi ile etkileşim içinde yarattığı bir olgudur. Başka deyişle, insana özgü toplumsal yaşam biçimine-tüm maddi ve manevi öğeleriyle birlikte- kültür diyoruz.

İletişim (dil) ile kültürel yaşam arasında karşılıklı bir ilişki vardır. İletişim olmasaydı kültürün kuşaktan kuşağa aktarılabilir ve sürdürülüp geliştirilmesi söz konusu olamazdı. Buna karşılık, toplumsal/kültürel yaşam biçimi gerçekleştirilip değiştirilmeseydi iletişim de doğal bir yeti olmaktan öteye geçemez, kültürel olanak ve gereklere koşut olarak çeşitlenip evrim geçiremezdi.

Kültürün bir boyutu insanoğlunun araç gereç/teknoloji yaratma becerisi, diğeri toplumsal örgütlenme biçimidir. İnsan başta beslenme, barınma ve neslin devamını sağlama olmak üzere tüm gereksinimlerini karşılamak için geliştirdiği teknoloji ile doğal çevresini etkileyip değiştirirken; kendi etkinliklerini de rastlantısal ve keyfi olmayan ilişkiler içinde düzenleyip örgütlemiştir. İnançlar, değerler, davranış kuralları, yazılı ve yazısız yaptırımlar bu örgütlenişin temelini oluştururlar. Kültürün bu iki boyutunda da iletişim "olmazsa olmaz" bir olgu ve araçtır.

Bu bağlamda toplumsal örgütlenme ile iletişim arasındaki ilişkiler aşağıda belirtilen yönlerden incelenebilir.

1) Toplumsal/kültürel sistemin üretiminde ve değişiminde iletişimin rolü

Toplum yaşamı insanlar arası düzenli ilişkilerden oluşur. İletişim, toplumun üyeleri arasında sağladığı etkileşimle düşüncelerde, amaçlarda ve davranışlarda benzerlik ve uzlaşma olanağını yaratır. Bireylerin ve grupların kendi çıkarlarını ve hedeflerini ortak amaçlarda ve toplum ideolojisinden bütünleştirebilmelerini, böylece de toplumsal örgütlenmeleri gerçekleştirebilmelerini sağlar.

Toplumsal değişim toplumsal yaşamı belirleyen düzenli ilişkilerin değişmesidir. Böyle bir değişim sürecinde ortaya çıkan yeni anlamların, değerlerin, kuralların ve rollerin toplumda yayılmasında olduğu kadar toplumsal/kültürel varlığı sürdüren ideolojinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında da iletişim vazgeçilmez bir araçtır. Kısaca bir toplumun süreklilik içinde değişimi; değişim sürecinde sürekliliği iletişim aracılığı ile gerçekleşir.

2) Toplumsal/kültürel sistem toplumda geçerli olan iletişim sistemlerini ve üyelerinin iletişimlerini belirler

Her toplumun yapısı, başka deyişle aile, ekonomi, yönetim, din vb. alanlardaki ilişkilerin örgütleniş biçimi ve teknolojik düzeyi toplumdaki iletişim sistemlerinin neler olacağını ve bunların

nasıl ve ne kadar kullanılacağını belirler. Örneğin, geleneksel tarım toplumlarında yazı ile iletişim çok sınırlı alanlarda ve kesimler için ve daha çok yönetim ve denetim amacıyla gerekli olduğu halde, modern toplumlarda okur-yazarlık her kesimden insanın gündelik yaşamı için bile bir zorunluluktur. Uzak mekânlar arasında iletişime avlanma, düşmanı bildirme vb. temel durumlar dışında fazla gereksinimi olmayan avcı-toplayıcı toplumlarda sorun haberci, tamtam kullanma gibi yöntemlerle çözülebilirken, sanayileşmiş toplumlarda insanlar zaman ve mekândaki uzaklık ve engelleri en ileri iletişim teknolojisi ile aşmaya çalışırlar.

Öte yandan, her toplumsal/kültürel sistemde kimin kimle, nasıl ve hangi sonuçlarla iletişim kuraacağı da büyük ölçüde belirlenmiştir. Başka deyişle, insanların iletişim davranışları, toplumdaki rol ve statülerine göre biçimlenmiştir. Kısaca; yetiştiğimiz ve yaşadığımız çevre, öğrenim düzeyimiz, gelirimiz, mesleğimiz, üyesi olduğumuz/ilışkide bulunduğumuz gruplar ve gelenekler görenekler iletişim biçimimizi etkiler. Örneğin, bir arkadaş grubundaki konuşma biçimimiz ve konuşabileceğimiz konular, resmi bir toplantıda yeni tanıştığımız kişilerle aynı değildir. Yazılı bir davetiye yakın dostları eve yemeğe çağırmak için ne denli yadırgatıcı ise, bir düğün çağrısı için o denli uygun sayılır.

Ayrıca, yapılan iş ve bulunulan konum da iletişimde kurulabilecek kişileri ve az/çok insanla iletişim olanağını belirler. Söz gelişi bir üniversite hocasının genç insanlarla çok iletişim kurması ne denli doğal ve kaçınılmazsa, bir bakanın başbakanla, bakanlarla ve milletvekilleriyle iletişim kurma olanağı ve zorunluluğu da o denli olağandır. Buna karşılık örneğin bir ev hanımının, bir depo memurunun iletişimde bulunabilecekleri insanlar daha değişik olduğu gibi sayıca da sınırlıdır.

3) İletişim toplumsal ilişkilerde öngörü sağlar

İletişim insanı toplumsal/kültürel sistem hakkında bilgilendirir. Böylece toplumun yaşa, cinsiyete, toplumsal statüye, sınıfsal konuma vb. toplumsal kategorilere göre değişik gruplardan oluştuğunu öğrenmesini sağlar. Bu, aynı zamanda değişik gruplar içinde kendimizin ve başkalarının değişen rollerini, benzeyen ve benzemeyen inançların, düşüncelerin, değerlerin, tutum ve davranışların varlığını ve uzlaşmayı öğrenmemiz demektir.

Bu tür bir bilgilendirme ile biz, belli bir durumda ilişki kurduğumuz insanlarla, önceden tanışmasak bile nasıl ve hangi konularda iletişimde bulunabileceğimizi ve ne türden tepkiler alabileceğimizi belli bir ölçüde öngörebiliriz. Örneğin, iş istemeye gittiğimiz işverenle işçilerin hakları konusunda, tartışmamamız gerektiğini; bir parti mitinginde karşıt partinin sloganlarını atamayacağımızı; Beşiktaş-Ajax maçında Galatasaray için tezahüratta bulunmamızın yersizliğini iletişimin bize sağladığı ön bilgiler sayesinde biliriz. Kısaca, iletişimle edindiğimiz ön bilgiler bize iletilerimizin hedefini doğru seçmede büyük ölçüde yardımcı olur. Böylece modern kadının

sorunları ve hakları ile ilgili bir tartışmayı köyde yaşayan kadınlarla yapmanın olumsuz tepkiler yaratabileceğini, en azından hiçbir yarar sağlamayacağını bilebiliriz.

İletişimle toplumsal/kültürel sistem arasındaki karşılıklı ilişkileri, bulacağınız değişik örneklerle tartışınız.

2. İLETİŞİMİN İŞLEVLERİ

İletişimin bireysel ve toplumsal ilişkilerdeki işlevleri, 1. amaçlar; 2. birey ve 3. topluma katkıları açılarından sınıflandırılıp incelenebilir.

2.1. İletişimin Açık ve Örtülü İşlevleri

İletişimin **açık işlevi**, iletişimde bulunan kişilerin istedikleri ve sonuçlarını öngörebildikleri işlevidir. Örneğin, bir yolculukta saatiniz durduğu için, yanınızda oturan yabancı bir kişiye saatin kaç olduğunu sormanız, onun da herhangi bir başka düşünceye kapılmaksızın size zaman bildirmesi bu türdendir. İletişimin **örtülü işlevi**, iletişimde bulunan kişilerin iletileriyle istemedikleri ve bilincinde olmadıkları bir tepkiye yol açmaları halinde söz konusudur. Yukarıdaki örneği ele alırsak, saati sorduğunuz kişi, bunun sohbet etmek için bir bahane olarak kullandığınızı düşünebilir. Kendi istekleri doğrultusunda olumlu ya da olumsuz bir yaklaşım geliştirebilir.

2.2. İletişimin Psikolojik İşlevleri

Birey olarak insan varlığını, "biricik"liğini bilmek ve bildirmek ister. Küçükken hiçbir şey yapamazsa yaramazlıkla etrafındakilerin ilgisini çekmeye çalışır; yetişkin olarak da sözlü ve sözsüz türlü iletişim yollarıyla çevresini etkilemeye çabalar.

Çünkü, bireyin kendisini tanımasında, tanımlaması, neleri yapabildiğini ve yaptırabildiğini kavramasında, kendisinin nasıl olduğunu sanıyorsa ya da nasıl olmak istiyorsa öylece tanıtmaz; başkalarının ona yönelik davranışlarından kendisini değerlendirmesi süreçlerinde kendi kendine ve başkalarıyla yaptığı iletişim rol oynar. Kısaca, iletişimin her türü bireyin psikolojik gereksimleri ile ilgilidir.

İletişimin psikolojik işlevleri değişik açılardan ele alınabilir.

Benmerkezli/Kendine Yönelik İletişim:

Piaget (Bkz. Jersild 1979:83) küçük çocukların yalnız kendi zevkleri için başkalarını dikkate almaksızın kendi kendilerine konuştuklarını saptamıştır. Toplumsal iletişime geçiş aşamasından önce kendini doyurmak için başvuru bu tür iletişim yetişkinlikte de zaman zaman yapılan bir şeydir. Yalnızken, korktuğumuz, kızdığımız, sevindiğimiz için kendi kendimizle konuşmamız, ıslık çalmamız, söylenmemiz, küfretmemiz benmerkezli iletişime verilebilecek örneklerdendir.

Resim 2.1 : Küçük çocukların yalnız kendi zevkleri için başkalarını dikkate almaksızın kendi kendilerine konuştukları saptanmıştır.

Araçsal İletişim:

İnsanın başkalarında kendi istek ve beklentilerine uygun tutum ve davranış değişikliği elde etme için iletişimden yararlanması, onu amaçları için araç yapmasıdır. İstemek, buyurmak, yalvarmak, ikna etme çalışmak vb. gibi.

Oyun İşlevi Gören İletişim:

İletişimin bu işlevini ayırt edenler, bazı durumlarda ve ortamlarda başkalarıyla iletişimin salt keyif için yapılması üzerinde dururlar. Bu tür bir iletişimde bulunmanın amacı, herhangi bir tutum/davranış değişikliği sağlamak değil hoş vakit geçirmektir.

"İncir çekirdeğini" doldurmayan konuşmalar; "sağdan soldan" sohbetler; gazetede/dergide

magazin" haberlerini okumak; televizyonda "Brezilya" dizisi seyretmek... bu türden iletişime örnek verilebilir.

Benliğin Geliştirilmesi İşlevi:

İletişimin psikolojik işlevlerinden biri de benliğin gelişimindeki rolüdür. "Ben kimim", "nasıl bir insanım", "nasıl bir erkekim/kadınım", "nasıl bir öğrenciyim" vb. soruların yanıtları insanın benlik duygularının ve bilincinin gelişmesini sağlar. Kuşkusuz insan bu soruları karşısındakilere -belki de alacağı yanıtlardan korktuğu için- hemen hiç sormaz, hatta kendi kendine de açıkça yönelttiği durumlar çok enderdir. Bununla birlikte, başkalarının kendisine yönelik sözlü ve sözsüz davranışlarını ve başkalarıyla etkileşimde yarattığı etkileri gözlemesi ve değerlendirmesi ile "ben"liği gelişir.

İletişimin açık ve örtülü işlevlerini tanımlayınız. Psikolojik işlevlerini

belirtiniz ve örneklendiriniz.

2.3. İletişimin Toplumsal İşlevleri

Aslında iletişimin psikolojik yönü ile toplumsal yönünü ayırmak olası değildir. Çünkü, birey olarak her insanın iletişimdeki amaçları ve kazançları toplumsal çevre içinde gerçekleşir ve doğru-
dan ya da dolaylı olarak başkaları ile ilgilidir. İletişimin toplumsal işlevleri, bireysel açıdan ne sağlarsa sağlasın toplumsal sistemin genelinde geçmişi sürdürüp güncelleştirmek, şimdiki yaşayabilmek ve geleceği güvence altına almak açılarından önem taşır.

Schramm ve Porter (1982:28) bu bağlamda iletişimin işlevlerini;

1. Haberdar etme,
2. Eşgüdüm,
3. Kuşaklar arasında aktarma ve
4. Eğlence olarak belirler.

Haberdar Etme-Gözetim İşlevi:

Toplumsal yaşam işbirliğine dayanır. İşbirliği, toplumsal rollerin dağıtımı ve rol gereklerinin belirlenen kurallara göre oynanması ile gerçekleşir. Toplumsal sistem üyelerinin rollerine göre karşılıklı etkileşimleriyle belirlenir. İletişim toplumsal sistemin genelinde toplumsal roller, kural-

lar hakkında bilgi sağlar.

İletişim, toplum yaşamının örgütlenmesinin yanısıra işleyişini sağlayacak iletilerin aktarılması, tehlikelerin bilinmesi ve bildirilmesi görevlerini de yerine getirir. Böylece toplumsal çevrenin gözetimi işlevini yerine getirir. Kısaca, içinde yaşadıkları koşullara ve konumlarına göre kararlar almak, sorumluluklar üstlenmek durumunda olan kişilerde, gruplarda bilgi ve haberlerin toplanması ve bunlardan çevreye yayılması iletişikle gerçekleşir.

Eşgüdüm Sağlama İşlevi:

Toplumun varlığı ve işleyişi temel ortak değer ve davranış kurallarının bireysel çıkar ve amaçlara egemen olmasına bağlıdır. Bu nedenle, toplumdaki denetim mekanizmalarıyla, yani değerler ve yazılı ve yazısız davranış kuralları ile grupların ve bireylerin davranışları toplumun birliği ve devamı için sınırlandırılır ve yönlendirilir.

Bu mekanizmaların işleyişini sağlayan iletişimdir. Böylece çevreden alınan bilgi ve haberlere gösterilen ve gösterilebilecek birey ve grup tepkilerinin belli bir ölçüde eşgüdümü amaçlanır.

Kuşaklar Arasında Aktarma İşlevi:

Toplumun varlığının korunup sürdürülmesi, toplumsal ve kültürel mirasın yeni kuşaklara aktarılmasını gerektirir. İletişimin bu işlevi toplumsal/kültürel değerlerin, davranış kurallarının do-

Resim 2.2: Bireyin toplumsallaşması iletişim içinde gerçekleşir.

ğum yoluyla topluma katılan yeni üyelere kazandırılmasıyla, başka deyişle toplumsallaşma süreci ile ilgilidir. Doğuştan milliyeti ve kültürü olmayan insan yavrusunun toplumuna göre "Türk"; "İtalyan"; "İsveçli" vb. bir ulusal ve kültürel kimlik kazanması, bunu benimseyip sürdürmesi ve kendisinden sonra gelenlere aktarmaya değer bulması iletişim aracılığı ile edildiği ve geliştirip yaşattığı toplumsal/kültürel miras nedeniyledir.

Eğlence İşlevi:

Boş zamanları değerlendirme; sorunlardan, işten, yaşamın sıkıcı gerçeklerinden kaçma gibi amaçlarla yapılan etkinliklerin tümü iletişimle gerçekleşir. Kitap okuma; televizyonda yarışmaları izleme, sohbet toplantıları yapma, sinemada film, tiyatrodada oyun seyretme iletişimin olanaklı kıldığı eğlendirici-dinlendirici etkinliklerdendir.

Resim 2.3 : Kitap, gazete okuma, TV izleme iletişimin olanaklı kıldığı eğlendirici, dinlendirici etkinliklerdendir.

?

İletişimin toplumsal ve psikolojik işlevleri arasında bir ilişki var mıdır; neden?

Toplumsal işlevleri açıklayınız.

Kişiler Arası İletişimden Toplumsal İletişime:

"Toplum", birey açısından soyut bir kavramdır. Varlığını bilir, kendimizi bir toplumun üyesi olarak algılar ve hissederiz ama toplumun bütününe hiçbir zaman göremeyiz. Toplum bilincimiz başkalarıyla yaşadığımız ilişkilerde, paylaştığımız ve geçmişten gelip geleceğe uzanan değerlerde, uymak zorunda olduğumuz davranış kurallarında gelişir ve somutlaşır. Bunları iletişimle

öğrenir yine iletişimle öğretir ve değiştiririz. Ancak, toplum yaşamı ve buna bağlı olarak toplum bilinci yalnız doğrudan ilişkilerle ve iletişimle sınırlı olsaydı, hiçbir toplum herkesin birbirini tanıdığı ve bireysel ilişkiler kurduğu küçük toplumlardan öteye geçemezdi. O halde, bütün bu ilişkileri kapsayan ve aşan bir toplumsal (boyutta) iletişimden söz etmek gerekir.

Bu bağlamda toplumsal iletişimi, bir toplumun üyelerinin ortak maddi ve manevi etkinlikleri dolayısıyla aralarında oluşan bağlantıları doğrudan ve dolaylı yollarla görel olarak toplumun bütününde gerçekleştiren süreçlerin tümü olarak tanımlayabiliriz:

Günlük yaşamımızın bir bölümü ikili ya da daha çok sayıda kişiden oluşan gruplar içindeki ilişkilerimizle geçer. Bunların bir kısmı biçimsel olmayan, bir kısmı biçimsel niteliktedir. Bu ilişki ortamlarında değişik konularda bireylerin birbirine eklenen iletişimleri belli bir toplumda ve zamanda gruplar ve örgütler arası nitelikte etkileşim ve iletişimleri oluşturur. Öte yandan, trafik işaretleri, okulda, üniversitede eğitim ve öğretim, mitingler gibi bazı iletişim türleri ise doğrudan doğruya toplumsal amaçlı olarak düzenlenirler.

Gerek bireyler, gruplar ve örgütler arası iletişimlerin, gerekse toplumsal amaçlı iletişimlerin kitle iletişim araçlarıyla kitleye aktarılması ise iletişimin boyutlarını en geniş toplumsal hatta toplumlar arası çerçeveye ulaştırır.

Kısaca iletişimin bireyselden toplumsala doğru üç aşamasından söz edilebilir

1. İlk aşama küçük gruplar içinde bireyler arasındaki iletişimler aşamasıdır. Bu iletişimlerin toplumsal boyutu toplumda geçerli kurallara göre gerçekleştirilmelerinden ve toplum yaşamının temel etkinlikleriyle ilgili olmalarından kaynaklanır.
2. İkinci aşama bireysel iletişimlerin zamanda ve mekânda birbirine eklendiği, gruplar ve örgütler arası iletişimlerin belirlendiği aşamadır. Bu aşamada örneğin, aile içindeki ilişkilerden kuşaklar arası iletişimin, toplum düzeni ve işleyişi ile ilgili bireysel kanaatlerden kamuoyunun ve politikaların belirlenmesi, alış-veriş ilişkilerinden pazarın oluşması söz konusudur.
3. Üçüncü aşama ise, ikinci aşamadaki iletişimlerin bir toplumsal iletişim aracıyla -özellikle de kitle iletişim araçlarıyla- yinelenip yaygınlaştığı aşamadır. Bu aşamada aynı zamanda doğrudan doğruya toplumun tümünü hedefleyen iletişim türleri bulunur: Eğitim ve öğretim kurumları, eğitim televizyonu, kamuoyu araştırmalarının yayını, propagandalar, reklamlar, mitingler, ekonomi haberleri vb. gibi.

İletişim ve Güç Arasındaki İlişkiler:

İletişimin amacı karşılıklı anlaşmayı ve paylaşmayı sağlamak olmalıdır. Ancak, ne bireysel açı-

dan baktığımızda, ne de toplumsal ve tarihsel süreç yönünden incelediğimizde bunun hep böyle olmadığını görüyoruz. Genellikle kendimiz hakkında başkalarına ilettiklerimiz bilinmesi istediklerimizdir. Aksi durumda saygılığımızı ve varsa eğer başkaları üzerindeki etkinliğimizi ve otoritemizi yitirmekten korkarız. Öte yandan, bizim dışımızda ilgili olduğumuz herşey ve herkes hakkında doğru bilgi sahip olmak isteriz. Çünkü karşılaştığımız ve karşılaşacağımız tüm sorunları aşabilmemiz, şimdi ve sonra doğru kararlar alabilmemiz, davranışlarımızı belirleyebilmemiz, kısaca kendi yaşamımıza olabildiğince egemen olabilmemiz buna bağlıdır.

Özetle, iletişim insanlar arasında sürekli doğru ve yanlış ya da eksik haberlerin akışını sağlıyor ve insanın bilgi dağıtıcısı bu akış içinde oluşuyor ve gelişiyor. Oluşan dağıtıcı ise, yalnız davranışlarımızı yönlendirmede ve geleceği öngörebilmemizle değil, başkaları üzerinde etkili olabilmemizle de temel bir unsurdur.

Bu nedenle, iletişimin denetlenmesi her zaman orduları ve güvenlik güçlerini denetlemek kadar önemli olmuştur. M.Ö. 5. yüzyılda Perslerin, M.Ö.3. - M.S.5. yüzyıllarda Roma İmparatorluğu'nun, daha sonraları Bizans'ın, Osmanlı İmparatorluğu'nun geliştirdiği haberleşme sistemleri merkezi yönetimin gereği olarak devletin denetiminde ve gizlilik ilkesine göre sürdürülmüştür. İletişimin kamu yararı açısından düşünülmesi yakın bir geçmişe aittir ve Batı'da Rönesans'tan sonra geleneksel/feodal toplumsal yapının çöküşünü belirleyen ekonomik ve siyasi gelişmelerin, özgürlükler için yapılan savaşımın günümüze uzanan sonucudur.

İnsanoğlunun doğa üzerinde etkinliğini sağlayan bilgiler çoğaldıkça ve toplumsal/kültürel örgütlenme biçimi karmaşıklaştıkça, bireyin doğrudan gözlemleyemediği ilişkiler, olaylar artmakta, bunların bilgisi yaşamı yönlendirmede gerekli olmakta ya da gerekli kılınmaktadır. Bu da, doğru ve eksiksiz haber alma ile bunun karşıtı olan saklama ve yalan/yanlış bildirme konusunu gündeme getirmektedir. Birey çerçevesinde olup bitenlerle ilgili bilgileri gözlemleyerek edinebilir, ancak bu bilgi dağıtıcısının yalnızca bir bölümünü oluşturur. Geçmişten gelen bilgileri ve yaşadığı toplumda ve zamanda gözlemleyemediği ya da bilgi dağıtıcısının yetersizliği nedeniyle anlamlandıramadığı herşeyi ise ancak aktaran kaynaklara ve aktarıldığı biçime göre kazanır.

Gelişen iletişim teknolojisine ve özgür iletişim olanağının evrensel insan haklarından sayılmasına karşın çağdaş insanın iletişimde güç ve denetim sorunundan tümüyle kurtulduğu söylenemez. Çünkü siyasal dengelerin yanısıra teknolojik gelişmelerin hızı ve maliyeti sonucu oluşan uluslararası tekeller bireyler kadar toplumları da merkezileşmiş iletişim sorunuyla karşı

?

ya bırakmaktadır.

Tarih kaynaklarından güç ile iletişim arasındaki ilişkileri gösteren örnekler araştırınız. Sahip olduğunuz bilgi ve haberlerin ne kadarını doğrudan

Özet

İletişimle toplumsal kültürel sistemler arasındaki ilişki karşılıklıdır. İletişim toplumsal/kültürel sistemlerin yeniden üretimi ve değişiminde rol oynadığı gibi, toplumsal/kültürel sistemler de iletişim sistemlerini ve bireylerin iletişimini belirlerler. Bunun yanında iletişim toplumsal/kültürel sistemler hakkında bilgi vererek bireylerin iletişim davranışlarında öngörü sağlar.

İletişim bir aktarma ve paylaşma süreci olduğu kadar, bazı kişi ve grupların başkaları üzerinde güç kazanmasında da rol oynamaktadır.

İletişimin işlevleri psikolojik ve toplumsal işlevler olarak sınıflandırılabilir. Psikolojik işlevleri: Benmerkezli; araçsal; oyun ve benliğin geliştirilmesidir. Toplumsal işlevleri ise haberdar etme; eşgüdüm; kuşaklararası aktarma ve eğlence işlevleridir.

Bireysel iletişimden toplumsal boyuttaki iletişime geçişte üç aşamadan söz edilebilir: Birincisi küçük gruplar içinde bireylerin gerçekleştirdiği iletişim; ikisincisi bu iletişimlerin zamanda ve mekanda birbirine eklendiği aşama; üçüncüsü ikinci aşamadaki iletişimlerin kitle iletişimi boyutunda genişlediği aşamadır.

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal örgütlenme ile iletişim arasındaki ilişkilerden **değildir**?

- A) Toplumsal/kültürel sistem toplumda geçerli olan iletişim sistemlerini ve üyelerinin iletişimlerini belirler.
- B) Bireysel iletişim gereksinimleri toplumsal örgütlenmenin kaynağıdır.
- C) İletişim toplumsal ilişkilerde öngörü sağlar.
- D) İletişim toplumsal/kültürel sistemin üretiminde ve değişiminde rol oynar.
- E) Hiçbiri

2. İletişimin toplumsal ilişkilerdeki işlevlerinin sınıflandırılmasında aşağıdakilerden hangisi ölçüt alınır?
- A) Bireyin iletişim gereksinimleri
 - B) İletişimin doğurduğu sonuçlar
 - C) İletişimin toplum açısından gördüğü işler
 - D) Bireyin sosyo-ekonomik durumu
 - E) Hepsi
3. Aşağıdakilerden hangisi iletişimin psikolojik işlevlerindedir?
- A) Benmerkezli/kendine yönelik iletişim
 - B) Araçsal iletişim
 - C) Oyun işlevi gören iletişim
 - D) Benliğin geliştirilmesi işlevi
 - E) Hepsi
4. Aşağıdakilerden hangisi iletişimin toplumsal işlevlerindedir?
- A) Haberdar etme-gözetim işlevi
 - B) Eşgüdüm sağlama işlevi
 - C) Kuşaklar arasında aktarma işlevi
 - D) Eğlence işlevi
 - E) Hepsi

Yararlanılacak ve Başvurulabilecek Kaynaklar

ALEMDAR, Korkmaz, Güç ve İletişimin Tarihsel örnekleri için Bkz. K. Alemdar, **Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri**. Ankara: A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yay., 1981.

BERLO, D.K., **The Process of Communication**. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960.

DURAND, J. **Les Formes de la Communication**. Paris: Ed. Dunod, 1981.

JERSILD, A.T., **Çocuk Psikolojisi**. 3. Baskı. Çev. G.Günce, Ankara: A.Ü. Yay., 1979.

MYERS, G.M. ve M.T. **The Dynamics of Human Communication**. U.S.A.: Mc Graw Hill Book Company, 1976.

ÖZKALP, Enver. **Sosyolojiye Giriş Dersleri**. 4. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üni. Yay., 1990, s.64.

SCHRAMM, V. ve PORTER, W.E., **Understanding Human Communication**. New York: Harper and Row, Publishers 1982.